

Unowocześnienie systemu raportowania w spółkach publicznych kreatorem bogactwa akcjonariuszy

Wstęp

Podstawowymi celami działalności przedsiębiorstw są przetrwanie, od którego zależy wypełnienie wszystkich założeń, oraz rozwój (zarówno ilościowy jak i jakościowy). Pochodną tych celów jest osiągnięcie zysków w długim okresie i – podkreślane w ostatnich latach – zwiększenie rzeczywistej wartości akcji, czyli „wewnętrznej wartości firmy” (*intrinsic value*), a w efekcie - maksymalizacja finansowych korzyści właścicieli (*Shareholder Value*). Tworzenie wartości, w ostatecznym rozrachunku, jest mierzone na rynku, oczekiwania inwestorów stanowią zatem główną siłę sprawczą rozwoju przedsiębiorstw. Sukces współczesnych menedżerów, odpowiedzialnych za wzrost wartości firmy, zależy w przeważającej mierze od sprostania oczekiwaniom właśnie tej grupy interesariuszy. W oczach zarządzających obecni i przyszli akcjonariusze są najważniejszymi odbiorcami informacji o działalności jednostki¹. Właściciele kapitału, dążąc do osiągnięcia jak największej stopy zwrotu z zainwestowanej gotówki, reagują na każdą pojawiającą się informację, która może mieć wpływ na podejmowane przez nich decyzje. Inwestorzy, nie mając dostępu do wewnętrznych danych o działalności podmiotu, informacji tych poszukują w publikowanych raportach rocznych i okresowych, zawierających przede wszystkim sprawozdanie finansowe.

W tych warunkach zasadniczym celem stało się usprawnienie systemu raportowania, szczególnie w odniesieniu do spółek publicznych. W artykule omówiono podstawowe czynniki stanowiące zagrożenie dla rzetelności i wiarygodności sprawozdań finansowych (zwłaszcza spółek publicznych) a także wskazano główne drogi poprawy jakości publikowanych raportów i zwiększenia ich przydatności informacyjnej dla użytkowników zewnętrznych. W ostatnim rozdziale skupiono się na szczególnym znaczeniu dla bezpieczeństwa obrotu gospodarczego przestrzegania przez firmy zasad corporate governance oraz wprowadzania skutecznych systemów kontroli wewnętrznej.

---

* Mgr, Katedra Rachunkowości Wydziału Zarządzania UG

** Dr, Katedra Analizy Ekonomicznej Wydziału Zarządzania UG

¹ Potwierdzeniem tego są wyniki badań ankietowych, przeprowadzonych na Węgrzech, w Polsce i na Słowacji na przełomie 2004 i 2005 roku przez Bank Światowy. Badania te dotyczyły postaw i praktyk w obszarze odpowiedzialności społecznej wśród menedżerów i były prowadzone w ramach projektu: „Tworzenie lepszego klimatu dla odpowiedzialności społecznej biznesu w krajach Europy Środkowej i Wschodniej”. Badaniem objęto 150 firm z Węgier, 154 z Polski i 150 ze Słowacji, wybierając przedsiębiorstwa z grupy 500 jednostek o największym obrocie i/lub liczbie pracowników. 70% ankietowanych menedżerów w każdym z krajów wskazało na akcjonariuszy, jako na najważniejszych odbiorców informacji w raportach finansowych [Patrz: Kochanek, 2005]

1. Rzetelność i przejrzystość sprawozdań finansowych podstawą bezpieczeństwa obrotu gospodarczego

Celem sprawozdań finansowych jest (zgodnie z „Załoženiami koncepcyjnymi sporządzenia i prezentacji sprawozdań finansowych” MSSF) „dostarczenie informacji o sytuacji finansowej, wynikach działalności oraz zmianach sytuacji finansowej jednostki, które będą użyteczne dla szerokiego kręgu użytkowników przy podejmowaniu decyzji gospodarczych”. Szerzej cele raportów finansowych określają amerykańskie założenia koncepcyjne (SFAC 1 „Objectives of Financial Reporting by Business Enterprises”), wskazując na trzy podstawowe zadania sprawozdań, jakimi są:

- dostarczanie informacji użytecznych odbiorcom w podejmowaniu racjonalnych decyzji ekonomicznych,
- dostarczanie informacji użytecznych dla obecnych i przyszłych inwestorów i kredytodawców w ocenie wielkości, rozłożenia w czasie oraz stopnia niepewności przyszłych przepływów pieniężnych,
- dostarczanie odbiorcom informacji o zasobach firmy, prawach do tych zasobów oraz skutkach operacji gospodarczych, zdarzeń i okoliczności wpływających na te zasoby.

Cele stawiane sprawozdaniom finansowym powodują, iż muszą one posiadać atrybuty, które przyczynią się do zwiększenia ich przydatności, określane mianem cech jakościowych sprawozdań finansowych. Założenia koncepcyjne (MSSF i amerykański SFAC 2 „Qualitative Characteristics of Accounting Information”) za podstawowe właściwości raportów finansowych uważają:

- zrozumiałość – czyli przejrzystość, czytelność i zrozumiałość dla użytkownika posiadającego odpowiedni zasób wiedzy ekonomicznej,
- przydatność (użyteczność²) – sprawozdania finansowe mają zawierać informacje istotne, posiadające wartość prognostyczną, ułatwiające ocenę przyszłych zdarzeń i weryfikację ocen dokonanych uprzednio,
- wiarygodność – informacje zawarte w sprawozdaniach mają być wolne od błędów i wiernie przedstawiać transakcje i zdarzenia będące przedmiotem odwzorowania rzeczywistości gospodarczej przedsiębiorstwa; za podstawowe atrybuty wiarygodności należy uznać: wierność prezentacji, neutralność, ostrożność i kompletność a także zasadę „treść ważniejsza od formy”,
- porównywalność – zarówno w czasie (czyli sprawozdań danego podmiotu za kolejne okresy sprawozdawcze) jak i w przestrzeni (czyli porównywalność pozycji finansowej i dokonań danego podmiotu z innymi uczestnikami rynku).

Jedynie publikowane sprawozdania finansowe sporządzone z uwzględnieniem wszystkich tych cech dają prawdziwy i uczciwy obraz (*true and fair view*) oraz stanowią rzetelną prezentację (*fair presentation*) sytuacji finansowej i dokonań jednostki.

---

² Jest to najważniejsza cecha sprawozdań finansowych zgodnie z SFAC 2

„Idealnych” informacji zawartych w raportach przedsiębiorstw oczekują wszyscy, dla których sprawozdania finansowe stanowią główne źródło wiedzy o kondycji firmy, ewentualnych zagrożeniach dla tej kondycji oraz dla kontynuacji działalności. Wysoka jakość i rzetelność informacji stanowi nie tylko podstawę bezpieczeństwa obrotu gospodarczego, ale także wpływa na zwiększenie wiarygodności i lepsze postrzeganie przedsiębiorstwa przez otoczenie.

Obowiązujące uregulowania prawne dają przedsiębiorstwom pewną swobodę w sporządzaniu sprawozdania finansowego. Otwarty charakter części regulacji, możliwość różnej interpretacji przepisów czy dowolność w wyborze stosowanych, szczegółowych metod rachunkowości pozwalają wpływać na ostateczny kształt pozycji, które są w nim prezentowane [Por.: Kosierkiewicz, 2004].

Możliwość wyboru przyjętych norm jest niczym innym jak wykorzystywaniem instrumentów „polityki bilansowej”³, często kojarzonej z „twórczą rachunkowością”⁴. W wyniku aplikacji przez firmy zasad „kreatywnej rachunkowości” odbiorcom zewnętrznym (nawet wówczas, gdy mają oni dostęp do pełnego raportu rocznego jednostki) trudno jest stwierdzić, czy zarząd nie podejmuje działań mających na celu wykreowanie określonego obrazu sytuacji majątkowej, finansowej lub wyniku finansowego przedsiębiorstwa. Jednocześnie, jak pokazała praktyka ostatnich lat, w stosowaniu „twórczej rachunkowości” bardzo często dochodzi do nadużyć. W literaturze przedmiotu określa się to „rachunkowością agresywną”, definiowaną jako rozmyślny zamiar defraudacji. W wyniku takich działań powstają tak zwane „sprawozdania oszukańcze”, mające na celu wprowadzenie użytkowników w błąd. Oszukańcza sprawozdawczość finansowa jest wynikiem popełnienia oszustwa, czyli celowego działania, podjętego przez kierownictwo, osoby sprawujące nadzór nad jednostką, pracowników prowadzących księgi rachunkowe lub przygotowujących sprawozdanie finansowe, a także stroną trzecią, mającego na celu uzyskanie nienależnej lub niezgodnej z prawem korzyści, zwykle finansowej. Może ona dotyczyć:

---

³ „Polityka bilansowa jednostki obejmuje wszelkie przedsięwzięcia podejmowane podczas roku gospodarczego i w trakcie sporządzania sprawozdania finansowego, których celem jest wpływ na ocenę jednostki (sporządzającej sprawozdanie finansowe) przez adresata i skłonienie go do pożądanego zachowań” [Pałczyńska-Gościniak, Gościniak, 2004]

⁴ Twórcza (kreatywna) rachunkowość najczęściej dotyczy takich grup zjawisk jak [Surdykowska, 2003, za: Micherda, 2005]:

- „kreatywności, jako naturalnego, zgodnego z prawem, elementu twórczego w wykorzystaniu wyobraźni i wiedzy „producenta” sprawozdania finansowego w podejmowaniu decyzji co do sposobu liczenia, który najlepiej spełnia wymogi wynikające z dążenia do ujmowania w sprawozdaniu finansowym wiarygodnych informacji,
- unikania określonych skutków regulacji obowiązujących w rachunkowości poprzez zastosowanie technik, które pozwalają na dokonanie pomiaru zgodnie z interesem producenta informacji,
- włączenia do sprawozdania finansowego pozycji, które nie były dotychczas przedmiotem regulacji, co łączy się z istotnymi zmianami w praktykach pomiaru w porównaniu ze stosowanymi wcześniej,
- braku określonych pozycji w sprawozdaniu finansowym, prezentowania niektórych pozycji niezgodnych ze stanem faktycznym, itp. działań, które wiążą się bezpośrednio z oszustwami”

- manipulowania lub fałszowania danych księgowych lub dokumentów źródłowych, na podstawie których sporządza się sprawozdanie finansowe,
- umyślnego pomijania w sprawozdaniu zdarzeń, transakcji lub innych znaczących informacji,
- celowego błędnego stosowania zasad rachunkowości, klasyfikacji bądź sposobu ujmowania danych w raporcie finansowym.

Innym przejawem nadużyć (przestępstw) gospodarczych jest zawłaszczenie majątku firmy, polegające na kradzieży zasobów należących do jednostki, dokonywane zarówno przez pracowników (wówczas szkoda nie jest zwykle zbyt duża) jak i przez kierownictwo (w tym przypadku chodzi przeważnie o dość znaczne uszczuplenie majątku przedsiębiorstwa, jako że im wyższy szczebel w hierarchii firmy, tym większa możliwość zawłaszczenia w sposób trudny do wykrycia). Ta forma oszustwa także bezpośrednio wpływa na wiarygodność sprawozdań finansowych.

Przestępstwa gospodarcze nie są zjawiskiem nowym, stanowią one nieodłączną część działalności gospodarczej. W ostatnich latach obserwuje się jednak drastyczny wzrost ich ilości i skali, i to także w odniesieniu do podmiotów publicznych, objętych, jak mogłoby się wydawać, największą kontrolą i zaufaniem⁵. Z badań przeprowadzonych na przełomie 2004/2005 roku przez firmę Deloitte wśród 2000 największych firm w kraju⁶, 65% respondentów zetknęło się przynajmniej z jednym przypadkiem nadużycia we własnej firmie w okresie ostatnich 3 lat. Najczęściej występującymi nieprawidłowościami w tym okresie były sprzeniewierzenie majątku przez pracownika (40%) oraz nieuzasadnione zakupy (33%). Fałszowanie sprawozdań finansowych stanowiło 4% wewnętrznych nadużyć gospodarczych, zaś fałszowanie faktur 15%. 54% ankietowanych ocenia, że wartość strat wynikających z nadużyć, w ciągu ostatnich 3 lat, nie przekroczyła 250 000 zł. W co piątej jednostce kwota ta była w granicach 250 000 zł – 1 000 000 zł, natomiast w co dziesiątej straty przekroczyły 1 000 000 zł. Jednocześnie tylko 49% badanych firm ujawniło w rocznych sprawozdaniach finansowych za ostatnie trzy lata starty powstałe w wyniku nadużyć. Jako główną konsekwencję występujących nieprawidłowości w firmie, respondenci wskazali obniżone morale pracowników (51%) oraz osłabienie reputacji firmy

---

⁵ A. Bela i E. Bolesławska [Patrz: Bela, Bolesławska, 2005] jako przyczynę wzrostu przestępstw gospodarczych wskazują:

- oparcie gospodarki światowej na kredycie, co powoduje ciągle rosnący dług osobisty obywateli i publiczny państwa,
- rosnące bezrobocie,
- globalizację, prowadzącą do wzrostu konkurencji – wymusza to działania mające na celu utrzymanie pozycji na rynku, nie zawsze zgodne z prawem,
- rozwój technologii informatycznej, dającej większe możliwości popełniania oszustw,
- programy rządowe i ponadnarodowe przyznające ogromne dotacje – cel oszustów,
- ogólny upadek wartości etycznych i moralnych w społeczeństwie,
- „wyścig szczurów”

⁶ Pełne wyniki badania można znaleźć w publikacji „Nadużycia gospodarcze w polskich firmach – wyniki badania sondażowego 2004/2005”, dostępnej na stronach internetowych firmy Deloitte (www.deloitte.com/dtt/cda//doc/content/RaportNaduzycia_2005.pdf)

(23%). Wśród przedstawicieli spółek akcyjnych objętych badaniem, 7% ankietowanych wskazało na utratę zaufania akcjonariuszy.

Na nieprawidłowości sprawozdania finansowego mogą, poza oszustwami, mieć wpływ także popełniane nieświadomie lub przypadkowo błędy, wynikające z zaniedbania, wadliwego zaprojektowania systemu rachunkowości, niewłaściwego interpretowania zasad prowadzenia księgowości, a także z braku odpowiedniej kontroli wewnętrznej.⁷

Przydatność decyzyjna sprawozdań finansowych dla odbiorców zewnętrznych w dużej mierze zależy od przejrzystości informacji w nich zawartych, co jest utrudnione z uwagi na zawiłą naturę prezentowanych danych. Przyjęte regulacje prawne są często zbyt skomplikowane, przez co układ raportów finansowych staje się zrozumiały jedynie dla „elitarniej” grupy ekspertów. Poza małą przejrzystością, model raportowania jest „niewystarczający”, nie dostarczający interesariuszom wszystkich informacji niezbędnych do właściwego oszacowania ryzyka, na jakie narażona jest dana jednostka. Inwestorzy oczekują natomiast potwierdzenia, że przewidywany zwrot z inwestycji będzie wystarczająco wysoki, aby pokryć ewentualne wystąpienie takiego ryzyka.

Ponadto dzisiejszy model sprawozdawczości finansowej można uznać za niepełny, gdyż nie informuje o wszystkich czynnikach dochodowości jednostek. Często określa się go modelem epoki industrialnej. “Bilanse przedsiębiorstw nie odzwierciedlają głównych czynników tworzących przyszłą wartość badań i produktu, opracowywania procesów i oprogramowania w firmach branż najnowszych technologii czy wartość marki w przypadku firm produkujących dobra konsumpcyjne. Co więcej, rachunki przepływów gotówkowych stanowią taką mieszankę działalności operacyjnej, inwestycyjnej i finansowej, że zamiast rozjaśniać, zaciemniają wyniki finansowe” [Howell, 2005].

2. Jak zwiększyć wiarygodność informacji dla inwestorów

Sprawozdania finansowe są praktycznie jedynym narzędziem kontroli funkcjonowania przedsiębiorstwa przez organy nadzorcze oraz podstawowym źródłem informacji dla akcjonariuszy, którzy oczekują:

- korzyści w postaci wzrostu ceny rynkowej akcji, co daje gwarancję zysku w przypadku ich sprzedaży;
- wypłaty dywidend w dłuższym okresie.

Kształt i treść sprawozdań finansowych w znaczący sposób oddziałuje na procesy zachodzące na rynku, zwłaszcza kapitałowym, jako że są one podstawą podejmowania decyzji przez potencjalnych inwestorów. Inwestorzy oczekują od publikowanych raportów finansowych szerokiego zakresu wiarygodnych i

---

⁷ Błędy nie stanowią wykroczeń, ich przyczyną są bowiem niezamierzone pomyłki lub przeoczenia osób odpowiedzialnych za przetwarzanie danych dla celów sprawozdawczych. Przepięstwa gospodarze prowadzą natomiast do powstania nieprawidłowości danych w raportach finansowych, przy jednoczesnym osiągnięciu korzyści majątkowych przez osoby odpowiedzialne za ich wystąpienie [Por.: Public Sector Accounting and Auditing – Study Text, 1990].

przejrzystych informacji, dotyczących wszystkich najważniejszych obszarów działalności jednostki.

Jak wynika z badań przeprowadzonych przez Komitet Jenkins'a, organizację powołaną w 1991 roku przez Amerykański Instytut Biegłych Księgowych (AICPA), inwestorzy oczekują od sprawozdawczości zewnętrznej:

- informacji dotyczącej przyszłości firmy, wskazującej szanse i zagrożenia, a także źródła ewentualnego ryzyka,
- prezentacji czynników tworzących długookresową wartość jednostki, w tym także niefinansowych mierników wyników poszczególnych działalności,
- poszerzenia zakresu informacji udostępnianej odbiorcom zewnętrznym także o dane wewnętrzne, wykorzystywane do zarządzania jednostką.

Inwestorzy chcą mieć pewność, iż zainwestowane przez nich pieniądze będą w bezpiecznych rękach, zostaną dobrze ulokowane a wewnętrzna kontrola w firmie będzie wystarczająca, aby zapobiec ewentualnym malwersacjom i ograniczyć ryzyko [Por.: Thomas, 2005]. Zwracając coraz większą uwagę na przejrzystość firm, są skłonni więcej zapłacić za akcje przedsiębiorstw, które nie „ukrywają informacji”. Więcej danych o jednostce to, w odczuciu inwestorów, mniej spekulacji, a więc i mniejsze ryzyko.

Jednocześnie z analiz przeprowadzonych przez PriceWaterhouseCoopers [Patrz.: Świdarska, Świdarska, 2005], tylko 13% objętych badaniem użytkowników raportów finansowych uznało, że sprawozdawczość zewnętrzna jest użyteczna w procesie podejmowania przez nich decyzji, natomiast aż 36% respondentów było przeciwnego zdania. Badania te wykazały również, iż tradycyjna sprawozdawczość przedsiębiorstw nie radzi sobie z przekazywaniem niematerialnych i niefinansowych nośników wartości, w dobie nowoczesnej gospodarki niezbędnych użytkownikom do podejmowania decyzji.

Problemy z wykorzystywaniem danych zawartych w sprawozdaniach finansowych celem podjęcia decyzji inwestycyjnych są od dłuższego czasu przedmiotem dyskusji ekonomistów. „Rynek nie ma żadnego, albo ma nikłe pojęcie o ustalaniu kursów akcji. Po prostu nie dostaje lub nie może zdobyć tego rodzaju informacji, jakich potrzebuje dla poprawnej i dokładnej wyceny przedsiębiorstw” [Eccles, Herz, Keegan, Phillips, 2001]⁸.

Zagadnienie informacji dla inwestorów jest podejmowane w referatach prezentowanych na organizowanych co roku przez Europejskie Stowarzyszenie Rachunkowości (EAA) spotkaniach naukowych o światowym zasięgu – Kongresach EAA. Coroczne kongresy EAA są (wraz z sympozjami amerykańskimi, które również odbywają się każdego roku) największym forum wymiany doświadczeń naukowych oraz doświadczeń praktyki w ciągłym procesie doskonalenia

---

⁸ Stanowiło to przesłankę podjęcia badań nad skłonnościami motywacyjnymi inwestorów. Wyniki tych badań spowodowały, iż tradycyjne podejście do metod wyboru portfela inwestycyjnego zostało wzbogacone o aspekt psychologiczny, co doprowadziło do powstania finansów behawioralnych.

rachunkowości jako źródła informacji dla skutecznego zarządzania. Z uwagi na dużą liczbę nadsyłanych referatów (i różnorodność podejmowanych problemów) są one grupowane w sekcje tematyczne.

W ostatnich latach znaczącą grupę pośród referatów z zakresu analizy finansowej stanowiły opracowania dotyczące analiz przeprowadzanych dla potrzeb rynku kapitałowego. Opracowania te koncentrowały się na takich zagadnieniach jak [Por.: Pałczyńska-Gościński, 2005]:

- dochody i zyski – implikacje dla analizy sprawozdań finansowych i zarządzania finansami /dla decyzji inwestycyjnych/;
- szacowanie przez inwestorów prawdopodobnej utraty wartości (gdy spółka wykazuje w kolejnych raportach rocznych stratę, zmniejszając się aktywa i spada cena akcji);
- analiza praktyk stosowanych przy ustalaniu cen dla pochodnych instrumentów finansowych;
- efektywność inwestycji finansowych z uwagi na źródła finansowania;
- wykorzystanie raportów rocznych przez analityków finansowych w przygotowywaniu rekomendacji dla inwestorów.

Kolejna grupa tematyczna to referaty poświęcone rachunkowi przepływów pieniężnych, uwzględniające wpływ krajowych standardów (praktyk) rachunkowości na kształt tego sprawozdania.

W opracowaniach dotyczących *cash flow* wprawdzie podkreślano użyteczność rachunku przepływów pieniężnych dla inwestorów giełdowych, zalecając jednak:

- opracowywanie i publikowanie w szerszym zakresie rachunku przepływów pieniężnych „pro forma” /przyszłościowych/;
- zarządzanie przepływami pieniężnymi poprzez planowanie transakcji biznesowych /ich rodzaju, zakresu, terminu, form płatności itp./.

Tym samym pojawił się aspekt ujmowania w *cash flow* danych niefinansowych.

Znaczenie informacji niefinansowych dla rynku kapitałowego przyczyniło się do powstania koncepcji wprowadzenia raportu analitycznego - dodatkowego źródła danych o jednostce. W raporcie tym powinny być umieszczone wskaźniki niefinansowe charakteryzujące przedsiębiorstwo i jego produkty. Do takich wskaźników zaliczono między innymi: przestrzeganie wymogów ochrony środowiska, przestrzeganie bezpieczeństwa i warunków pracy, posiadane patenty i licencje, standardy jakości, zróżnicowanie oferty produktów, wprowadzanie nowości na rynek, pozyskiwanie nowych klientów. Charakter raportu analitycznego ma tak zwany „Form 20-F” – raport, który muszą przygotowywać jako podstawową informację o firmie spółki zagraniczne, notowane na giełdzie amerykańskiej.

Pomostem pomiędzy aktualnym raportowaniem a tym, czego oczekują inwestorzy, może być koncepcja *Value Reporting*, likwidująca asymetrię informacji dostępnej zarządzającym przedsiębiorstwem a interesariuszom zewnętrznym. *Value Reporting* to całkowicie odmienny sposób sporządzania sprawozdań, oparty na wykazywaniu w raportach wartości firmy, poprzez przedstawia-

nie także danych pochodzących ze sprawozdań wewnętrznych. Koncepcja ta skupia się na rzetelnym pomiarze kluczowych niefinansowych nośników wartości i istotnych wartości niematerialnych oraz dostarczaniu rynkowi właściwych, dokładnych i terminowych informacji [Por.: Eccles, Herz, Keegan, Phillips, 2001]. Za niefinansowe stymulatory wartości przedsiębiorstwa uważa się m.in.:

- rozwój rynku,
- udział w rynku produktów firmy,
- sprzedaż nowych produktów,
- uzyskane patenty i licencje,
- strukturę klientów, ich zadowolenie, okres współpracy,
- liczbę nowo pozyskanych klientów,
- kanały dystrybucji,
- wydatki na badania i rozwój,
- kwalifikacje menedżerów i ich wynagrodzenia,
- systemy motywacyjne.

Do korzyści z wprowadzenia Value Reporting możemy zaliczyć m. in. [Por.: Seitz, Wolbert, 2002, za: Skoczylas, 2005]:

- tworzenie nowej jakości relacji z inwestorami poprzez większą przejrzystość i wiarygodność informacji sprawozdawczej,
- usprawnienie komunikacji z analitykami,
- zwiększenie przewagi konkurencyjnej w zakresie kapitału ludzkiego,
- wzrost zaufania inwestorów i kredytodawców,
- zwiększenie innowacyjności, poprzez umożliwienie bieżącego wykorzystania o czynnikach kształtujących przyszłe wyniki,
- poprawa efektywności dzięki ujednoliceniu komunikacji wewnętrznej i zewnętrznej.

Na zwiększenie wiarygodności sprawozdań finansowych oraz podmiotów je sporządzających, a co za tym idzie poprawę bezpieczeństwa obrotu gospodarczego, ma wpływ poddanie raportów rocznych weryfikacji przez niezależnego, zewnętrznego audytora, a także jakość usług przeprowadzonych w ramach badania.

Podstawowym celem rewizji finansowej (audytu zewnętrznego) jest wyrażenie przez biegłego rewidenta pisemnej, bezstronnej opinii, na temat prawidłowości badanego sprawozdania oraz zgodności treści ekonomicznych zawartych w nim danych z rzeczywistością gospodarczą. Za rzetelność i wiarygodność raportów rocznych odpowiedzialność ponosi kierownictwo jednostki, rolą audytora zewnętrznego jest zatem głównie ocena, czy obowiązek ten został spełniony.

Zagadnienia audytu zewnętrznego w skali międzynarodowej regulują Międzynarodowe Standardy Rewizji Finansowej (ostatnia ich nowelizacja obowiązuje od 1-go stycznia 2005), wydane przez Międzynarodową Federację Księgowych (IFAC). Zgodnie z MSRF 240⁹ „Odpowiedzialność biegłego rewidenta za uwzględnienie podczas badania sprawozdania finansowego możliwości popeł-

---

⁹ Międzynarodowe Standardy Rewizji Finansowej 2005, SKwP, Warszawa

nienia oszustwa” biegły, podczas każdego badania, powinien uwzględnić możliwość wystąpienia w badanym raporcie istotnych nieprawidłowości spowodowanych oszustwem. W celu identyfikacji czynników zwiększających ryzyko nadużyć w sprawozdawczości finansowej, audytor zewnętrzny może kierować się na przykład wytycznymi przewodnika do przeprowadzania kontroli NAO¹⁰. Jednocześnie jest on zobowiązany do wyrażenia opinii negatywnej w przypadku stwierdzenia w badanym sprawozdaniu finansowym istotnych nieprawidłowości, niezgodności prezentowanych informacji ze stanem faktycznym lub luk zniekształcających w znaczący sposób ogólny obraz sytuacji jednostki i wprowadzających w błąd użytkowników tego sprawozdania. W Polsce zalecenia w tym zakresie zawiera Norma nr 1 wykonywania zawodu biegłego rewidenta „Ogólne zasady badania sprawozdań finansowych”.

Skandale finansowe, za które współodpowiedzialność ponosiły także nierzetelne firmy audytorskie, pokazały, co dzieje się, gdy ta linia obrony interesariuszy zawodzi.

Jakość i solidność raportów finansowych w dużej mierze zależy także od kompetencji i postaw księgowych zajmujących się prowadzeniem rachunkowości w przedsiębiorstwie i sporządzających sprawozdania. W przypadku spółek publicznych celowe byłoby wprowadzenie wymogu, aby funkcje takie pełnili eksperci księgowi, a więc osoby legitymujące się swoistym certyfikatem, potwierdzającym ich umiejętności zawodowe i jednocześnie obligującym je do przestrzegania odpowiednich zasad etyki. W Kodeksie etyki zawodowych księgowych IFAC (w Polsce odnosi się to do biegłych rewidentów), stwierdza się, że audytora powinna cechować wiarygodność i profesjonalizm. Zgodnie z Kodeksem etyki IFAC cechą wyróżniającą biegłego rewidenta jest przyjęcie na siebie odpowiedzialności wobec odbiorców świadczonych usług, a więc klientów (w przypadku zawodowego świadczenia usług rachunkowych), kredytodawców, władz rządowych, pracodawców, pracowników, inwestorów a także społeczności związanej z biznesem i finansami. Powinny więc go charakteryzować [Por.: Kodeks etyki IFAC]:

---

¹⁰ Przewodnik centralnej instytucji rewizyjnej w Wielkiej Brytanii – National Audit Office (NAO). Przewodnik ten podaje następującą listę czynników zwiększających ryzyko nadużyć w sprawozdawczości finansowej:

a) dla nadużyć identyfikowanych wewnątrz przedsiębiorstwa:

- zogniskowane kompetencje zarządu, np. skoncentrowanie władzy w rękach jednej osoby,
- słabości systemu kontroli wewnętrznej,
- transakcje z jednostkami powiązanymi,
- problemy w uzyskaniu materiału dowodowego w procesie przeprowadzania rewizji, w tym brak współpracy ze strony zarządu jednostki,
- ograniczanie dostępu do informacji, ze względu na ich poufność,

b) dla nadużyć identyfikowanych na zewnątrz przedsiębiorstwa:

- zbyt niskie kary za przywłaszczenie mienia przedsiębiorstwa,
- brak sankcji wobec pracowników za dopuszczanie się fałszowania delegacji, diet,
- wypłacanie wynagrodzeń w oparciu o roszczenia pracowników a nie dokumenty źródłowe potwierdzające ich prawidłowość

[Patrz: NAO, Financial Audit Manual, September 1995]

- uczciwość,
- kompetencje zawodowe, nabyte na drodze szkoleń i wykształcenia,
- stosowanie zasad etycznych,
- obiektywizm poglądów,
- zaakceptowanie obowiązku wobec społeczeństwa jako całości,
- osiągnięcie najwyższego poziomu prowadzonych prac.

Jednocześnie wszyscy, którzy nie przestrzegają powyższych zasad, podlegają odpowiednim sankcjom karnym, w tym ograniczeniom w używaniu tytułu zawodowego oraz zakazie wykonywania zawodu.

Poza stworzeniem jednoznacznych standardów audytu oraz zasad etyki biegłego rewidenta, na zwiększenie zaufania do audytorów i wydawanych przez nich opinii, a także zwiększenia bezpieczeństwa i niezależności samych biegłych, wpłynąć może także wprowadzenie praktyki „joint audit”, czyli badania jednostek przez dwóch audytorów [Por.: Kwiatkowski, 2003 za: Baran, Stanisław, 2005].

Do działań mających na celu zwiększenie użyteczności sprawozdań finansowych aktywnie włączyli się nie tylko praktycy rachunkowości, ale także środowisko akademickie, zmuszone do zastanowienia się nad skutecznością edukacji w zakresie rachunkowości oraz wzajemnymi relacjami między edukacją rachunkowości a zawodem księgowego [Por.: Diamond, 2005]. Wydarzenia początku 21 wieku pozwoliły na wnioski, iż edukacja rachunkowości nie dotrzymuje kroku zmianom w środowisku biznesowym i rosnącym wymaganiom stawianym nie tylko samej rachunkowości (jako podstawowemu systemowi opisu i interpretowania działalności gospodarczej) ale także zawodowi księgowego.

3. Ład korporacyjny i kontrola wewnętrzna a jakość raportów finansowych

Jednym z ważniejszych sposobów doskonalenia systemów ochrony interesariuszy, a zwłaszcza inwestorów, jest stosowanie przez firmy zasad ładu korporacyjnego (corporate governance). W roku 1999, w odpowiedzi na spadek wiarygodności rynku kapitałowego spowodowany licznymi przypadkami naruszenia interesów akcjonariuszy, Rada Ministerialna OECD wydała szereg wytycznych w zakresie corporate governance i rekomendowała krajom członkowskim stałe usprawnianie zasad nadzoru korporacyjnego. Podstawą ich opracowania były dobre praktyki ładu korporacyjnego istniejące w Wielkiej Brytanii, takie jak: opublikowany w grudniu 1992 roku „Raport Cadbury’ego”¹¹, raporty Greenbury’ego i Hampela z 1995 roku, „Połączone zasady” oraz „Raport Turnbulla”¹² [Por.: Winiarska, 2005]. Obecnie istnieje wiele narodowych kodeksów

¹¹ Report of the Committee on the Financial Aspects of Corporate Governance – The Code of Best Practice.

¹² Opracowania te były reakcją na brak odpowiedniej ochrony interesów akcjonariuszy spółek publicznych. W szczególności chodziło tu o asymetrię informacji dostępnej zarządom spółek i informacji przekazywanej do wiadomości interesariuszy zewnętrznych, nadużywanie pozycji zarządu oraz nieskuteczny nadzór nad spółkami publicznymi [Por.: Furtek, Jurcewicz, 2002]

nadzoru korporacyjnego (w Polsce są to „Kodeks Nadzoru Korporacyjnego” oraz „Dobre praktyki w spółkach publicznych 2005” opracowane przez Komitet Dobrych Praktyk Forum Corporate Governance i przyjęte przez Warszawską Giełdę Papierów Wartościowych¹³) a także kilka dokumentów o zasięgu ponadnarodowym, takich jak EASD czy Euroshareholders¹⁴.

Corporate governance należy rozpatrywać w trzech powiązanych ze sobą aspektach. Po pierwsze jest to oparte na uregulowaniach prawnych szeroko rozumiane zarządzanie spółką, a zatem pozycja organów zarządzających jednostki, ich wzajemne relacje, skład, kompetencje i funkcjonowanie. Drugi aspekt ładu korporacyjnego to przyjęte przez spółkę zasady funkcjonowania, wynikające z decyzji akcjonariuszy a także relacji i zachowań osób uczestniczących w spółce. Ostatnim przejawem corporate governance jest stosowanie przez jednostki reguł tak zwanych dobrych praktyk korporacyjnych, czyli „wzorców zarządzania i nadzoru oraz postępowania w relacjach między spółką i akcjonariuszami, a także pomiędzy akcjonariuszami. (...) Praktyki te ustanawiane są w celu zapewnienia realizacji i ochrony interesów inwestorów i spółki, a także interesów całego rynku kapitałowego, wyrażających się w jego bezpieczeństwie i efektywności” [Furtek, Jurcewicz, 2002]. Przez corporate governance należy zatem rozumieć całościowy system zarządzania i kontrolowania spółki przez zarząd i radę nadzorczą, mający na celu przede wszystkim realizację strategii spółki a także zapewnienie dobrych stosunków między spółką a jej otoczeniem.

Zgodnie z zasadami „Kodeksu Nadzoru Korporacyjnego¹⁵” oraz „Dobrymi praktykami w spółkach publicznych 2005¹⁶”, podstawowym celem funkcjonowania jednostki powinno być działanie we wspólnym interesie wszystkich akcjonariuszy, rozumianego jako powiększanie wartości powierzonego jej majątku. Spółka zobowiązana jest także zagwarantować wszystkim inwestorom efektywny dostęp do informacji niezbędnych do oceny sytuacji i perspektyw jej rozwoju a także zapewnić niezależność opinii wydawanej przez biegłego rewidenta badającego raport finansowy spółki. Jednocześnie Dobre praktyki zobowiązują jednostkę giełdową do przekazania do publicznej wiadomości w rapor-

¹³ Pierwszym takim opracowaniem było „Dobre praktyki w spółkach publicznych 2002”

¹⁴ Zalecenia EASD (European Association of Securities Dealers) z 2000 roku to 10 wytycznych dotyczących podstawowych praw akcjonariuszy, równowagi interesów pomiędzy różnymi grupami akcjonariuszy, rady nadzorczej i zarządu, zarządzania konfliktami interesów a także funkcjonowania mechanizmów kontrolnych w jednostce. Rekomendacje Euroshareholders (konfederacji skupiającej narodowe stowarzyszenia akcjonariuszy indywidualnych) z 2000 roku to także 10 zaleceń, opartych na wytycznych OECD, a dotyczących m. in. celu działania spółki, ochrony przed przejęciami, przejrzystości informacyjnej, audytu czy zasad funkcjonowania rady nadzorczej [Por.: Tamowicz, Dzierżanowski, Popławski, 2003]

¹⁵ „Kodeks Nadzoru Korporacyjnego” opracowany w ramach prac Polskiego Forum Corporate Governance (dostępny na stronie: http://www.pfcg.org.pl/files/download/kodeks_fin.pdf)

¹⁶ „Dobre praktyki w spółkach publicznych 2005” opracowane przez Komitet Dobrych Praktyk Forum Corporate Governance w październiku 2004 (dostępne na stronie: http://www.pfcg.org.pl/article/11190_Dobre_Praktyki_w_spolkach_publicznych_2005.htm)

cie rocznym oświadczenia o stosowaniu zasad ładu korporacyjnego lub ujawnienia faktu odstąpienia od stosowania tych reguł¹⁷.

Elementem corporate governance jest także szeroko rozumiana kontrola wewnętrzna i audyt wewnętrzny. Pojęcia te, choć często stosowane zamiennie, różnią się celem i zakresem działania. Kontrola wewnętrzna jest procesem ciągłym, realizowanym przez radę nadzorczą, zarząd i pracowników jednostki, stworzonym w celu:

- wspierania osiągnięcia celów przedsiębiorstwa,
- zapewnienia zgodności z prawem i rzetelności raportów finansowych,
- ochrony aktywów jednostki poprzez wykrywanie oszustw i nieprawidłowości.

Kontrola wewnętrzna jest działaniem ex post, nie generuje „wartości dodanej”, nie przeciwdziała błędom a jedynie je identyfikuje. Rozwiązaniem nowoczesnym, wspierającym rozwój przedsiębiorstwa jest audyt wewnętrzny, który zgodnie z Międzynarodowym Standardem Profesjonalnej Praktyki Audytu Wewnętrznego¹⁸ „jest niezależną, obiektywnie zapewniającą i doradcą działalnością, której celem jest przysporzenie wartości i usprawnienie działalności operacyjnej organizacji. Pomaga on jednostce w osiągnięciu jej celów poprzez wprowadzenie systematycznego, zdyscyplinowanego podejścia do oceny i doskonalenia procesów zarządzania ryzykiem, kontroli i corporate governance”. Także „Dobre praktyki w spółkach publicznych 2005” przewidują powołanie w jednostce komitetu audytu, w skład którego powinno wchodzić co najmniej dwóch niezależnych członków oraz przynajmniej jeden posiadający kwalifikacje i doświadczenie w zakresie rachunkowości i finansów.

Sprawnie działający audyt wewnętrzny stanowi jeden z najbardziej skutecznych sposobów wykrywania nieprawidłowości gospodarczych w przedsiębiorstwie. Jak wynika ze wspomnianych już badań firmy Deloitte „Nadużycia gospodarcze w polskich firmach – wyniki badania sondażowego 2004/2005”, kontrola audytora wewnętrznego jest zdaniem 31% respondentów jedną z bardziej efektywnych metod wykrywania nieprawidłowości (dla porównania audyt zewnętrzny przyczynia się zaledwie do wykrycia 4% takich nieprawidłowości).

Ranga i znaczenie corporate governance w jednostkach zaufania publicznego, w tym także rola kontroli wewnętrznej i audytu wewnętrznego wzrosły wraz z wprowadzeniem ustawy Sarbanes – Oxley’a (w skrócie SOX lub SOA)¹⁹. Głównym zadaniem SOX jest ochrona inwestorów na rynku amerykańskim, którym ma ona pomóc w zrozumieniu pozycji finansowej jednostki, zatem też

---

¹⁷ Jak wynika ze statystyk opublikowanych na stronach warszawskiej GPW (www.gpw.com.pl), na dzień 10.11.2005 roku z 255 spółek publicznych, 247 zadeklarowała wypełnienie zasad Dobrych praktyk.

¹⁸ Międzynarodowy Standard Profesjonalnej Praktyki Audytu Wewnętrznego, The Institute of Internal Auditors 2003

¹⁹ Składająca się z 11 rozdziałów Sarbanes-Oxley Act of July 2002 dostępna jest pod adresem: www.pcaobus.org - strony PCAOB (Public Company Accounting Oversight Board) – Powołanej na mocy SOX Rady Nadzoru Publicznego nad Rachunkowością Spółek

nowe zasady odnoszą się głównie do jednostek zarejestrowanych przez SEC²⁰ [Por.: Rowden, 2005]. Ustawa ta wprowadziła nowe zasady w wielu dziedzinach ładu korporacyjnego, wprowadzając zaostrzone kary cywilne i kryminalne za oszustwa korporacyjne, wymagania wobec dyrektora naczelnego (*Chief Executive Officer – CEO*) i dyrektora finansowego (*Chief Financial Officer – CFO*), by brali bezpośrednią odpowiedzialność za rzetelność i wiarygodność raportów finansowych, wzmocnienie mechanizmów kontroli wewnętrznej, niezależność biegłych rewidentów badających sprawozdanie finansowe spółki, przyspieszenie raportowania a także wymów dodatkowych ujawnień w raportach finansowych. Szczególne znaczenie dla zapewnienia zgodności oraz kontroli wewnętrznej mają sekcje 302, 404, 401, 406, 409 i 906 SOX. Sekcja 302 SOX (*Corporate Responsibility For Financial Reports*) wymaga ustalenia i utrzymania przez CEO i CFO mechanizmów kontroli wewnętrznej nad rzetelnością ujawnień finansowych a także ujawnienia w raporcie wniosków z efektywności tej kontroli. Sekcja 402 SOX (*Management Assessment of Internal Controls*) wprowadza obowiązek dołączania przez firmy (do raportu rocznego) także raportu kontroli wewnętrznej, sporządzanego przez CEO i CFO i poświadczenia tego raportu przez biegłego rewidenta. Zgodnie z sekcją 401 SOX (*Disclosures In Periodic Reports*), każdy raport roczny i kwartalny powinien zawierać informacje o wszystkich transakcjach i innych zdarzeniach, które mogą mieć wpływ na przyszłą pozycję emitenta. Sekcja 409 (*Real Time Issuer Disclosure*) nakłada na spółki zaufania publicznego obowiązek terminowego (szybkiego) ujawniania wszelakich informacji mających wpływ na ich kondycję finansową. W sekcji 906 (*Corporate Responsibility For Financial Reports*) przewidziano zaś kary do 20 lat więzienia i do 5 milionów USD dla CEO i CFO poświadczających nierzetelne, oszukańcze sprawozdania finansowe. W ramach sekcji 406 (*Code of ethics for senior financial officer*) wspomina się o konieczności wprowadzenia kodeksu etyki dla zawodowych księgowych i dyrektorów finansowych spółek publicznych.

Jednak 3 lata po wprowadzeniu ustawy Sarbanes-Oxley'a, zgodnie z badaniami The Wall Street Journal and Harris Interactive [za: Wikipedia, the free encyclopedia, www.en.wikipedia.org] 55% inwestorów amerykańskich nadal uważa, że przepisy prawne dotyczące spółek publicznych traktują firmy zbyt pobłażliwie, natomiast ¼ inwestorów jest przekonana, iż wprowadzenie SOX znacznie lub częściowo poprawiło przejrzystość publikowanych raportów.

Zakończenie

Istotą ekonomii rynkowej jest, że firmy są narażone na ryzyko, które często nie jest adekwatnie oceniane przez interesariuszy, zwłaszcza inwestorów. Układ sprawozdań finansowych jest bowiem z jednej strony mało przejrzysty dla odbiorców zewnętrznych, z drugiej zaś publikowane raporty finansowe, włącznie z komentarzem zarządu, który im towarzyszy, nie pozwalają na ocenę podatno-

²⁰ SEC (*US Securities and Exchange Commission*) – amerykańska Komisja Papierów Wartościowych i Giełd

ści firmy na ryzyko oraz nie wskazują sposobu, w jaki jednostka zarządza tym ryzykiem. Bardzo często też wiarygodność i kompletność przedstawionych informacji koliduje z zamierzeniem zarządzających pokazania firmy (a przez to i samych siebie) w jak najlepszym świetle. Ta sprzeczność interesów kierownictwa jednostki i zewnętrznych użytkowników raportów finansowych przyczyniła się do wypracowania szeregu metod „upiększania” danych w sprawozdaniach zewnętrznych, wykorzystujących luki prawne, bądź będących zwykłym oszustwem. Jest to szkodliwe dla bezpieczeństwa obrotu gospodarczego, który może zostać pozbawiony źródła kompleksowych i rzetelnych informacji.

Warto przy tym pamiętać, iż koszty nadużyć w sprawozdawczości (zwłaszcza spółek publicznych) rozkładają się na całe społeczeństwo. Ich ofiarami stają się nie tylko indywidualni czy instytucjonalni akcjonariusze, ale także tysiące pracowników bankrutujących firm.

W celu utrzymania zaufania interesariuszy publikowane sprawozdania powinny zawierać jak najwięcej informacji o przedsiębiorstwie, dostarczać danych o przeszłości jednostki i stanowić wiarygodne źródło wiadomości o sytuacji majątkowej, finansowej i wynikach finansowych tych jednostek. Przedsiębiorstwa powinny być świadome, że rzetelna i wiarygodna sprawozdawczość zewnętrzna to inwestycja w przyszłość, środek do zwiększania konkurencyjności i dochodowości. Jawność i przejrzystość publikowanych raportów jest również istotnym elementem społecznej odpowiedzialności biznesu (*Corporate Social Responsibility – CSR*)²¹, ma zatem wpływ na budowanie marki przedsiębiorstwa, wzrost jego innowacyjności i rozwój.

Literatura

1. Baran W., Stanisław B., (2005), Wewnętrzne mechanizmy kształtowania wiarygodności informacji finansowej, w: Sprawozdawczość i rewizja finansowa w procesie poprawy bezpieczeństwa obrotu gospodarczego, Akademia Ekonomiczna w Krakowie, red. B. Micherda, Kraków
2. Bela A., Bolesławska E., (2005), Oszustwa Finansowe. Podręcznik Audytora, InfoAudit Sp. z o.o., Warszawa
3. Deloitte, (2005), „Nadużycia gospodarcze w polskich firmach – wyniki badania sondażowego 2004/2005”
4. “Dobre praktyki w spółkach publicznych 2005”, (2004), Komitet Dobrych Praktyk Forum Corporate Governance, Warszawa
5. Eccles R. G., Herz R. H., Keegan E. M., Phillips D. M. H., (2001), *The ValueReporting Revolution: Moving Beyond the Earnings Game*, Wiley

²¹ Społeczna odpowiedzialność biznesu (CSR) stanowi innowacyjny sposób budowania przez firmy przewagi konkurencyjnej na rynku [Por.: Greser, 2005]. Zgodnie z definicją zawartą w Zielonej Księdze Komisji Europejskiej [Green Paper for Promoting a European framework for Corporate Social Responsibility, 2001] CSR to „koncepcja, zgodnie z którą przedsiębiorstwa dobrowolnie uwzględniają interesy społeczne i ochrony środowiska w swoich strategiach działań na rynku, a także w stosunkach z różnymi interesariuszami”. Koncepcja społecznej odpowiedzialności biznesu rozwija się głównie w dużych jednostkach, jednak pewne praktyki CSR widoczne są także w przedsiębiorstwach średnich i małych, zarówno publicznych jak i prywatnych.

6. Furtek M., Jurcewicz W., (2002) Corporate governance – ład korporacyjny w spółkach akcyjnych, „Przegląd Prawa Handlowego” nr 6
7. Green Paper for Promoting a European framework for Corporate Social Responsibility, COM (2001) 366 final, European Communities (www.europa.eu.int)
8. Greser J., (2005), Społeczna odpowiedzialność biznesu w polityce gospodarczej Unii Europejskiej, „Gazeta IT” nr 9 (39)
9. Howell R. A., (2005), Jak usprawnić raportowanie finansowe, „CFO Magazyn Finansistów” nr 2
10. Kochanek T., (2005), Co sądzą o odpowiedzialności społecznej biznesu firmy w Polsce, na Słowacji i na Węgrzech?, „Nasz Rynek Kapitałowy” nr 11
11. Kodeks etyki zawodowych księgowych IFAC wydany przez Międzynarodową Federację Księgowych (2001)
12. Kodeks Nadzoru Korporacyjnego, Polskie Forum Corporate Governance, zespół redakcyjny Instytutu Badań nad Gospodarką Rynkową
13. Kosierkiewicz K., (2004), „Epoka postnronowska” – kryzys kapitalizmu inwestorskiego? Działania naprawcze i próby uszczelnienia systemu, referat na konferencję „American Economic Way”, Szkoła Główna Handlowa, Warszawa
14. Micherda B., (2005), „Biegły rewident w procesie poprawy wiarygodności obrotu gospodarczego, w: Sprawozdawczość i rewizja finansowa w procesie poprawy bezpieczeństwa obrotu gospodarczego, Akademia Ekonomiczna w Krakowie, red. B. Micherda, Kraków
15. Międzynarodowy Standard Profesjonalnej Praktyki Audytu Wewnętrznego, (2003), The Institute of Internal Auditors
16. MSRF 240 „Odpowiedzialność biegłego rewidenta za uwzględnienie podczas badania sprawozdania finansowego możliwości popełnienia oszustwa” (2005), w: Międzynarodowe Standardy Rewizji Finansowej 2005, SKwP, Warszawa
17. NAO, (1995) Financial Audit Manual, September
18. Norma nr 1 wykonywania zawodu biegłego rewidenta „Ogólne zasady badania sprawozdań finansowych”
19. Pałczyńska – Gościński R., Gościński K., (2005), Dezyderaty sekcji 404 SOX i ich wpływ na prace biegłego rewidenta, w : Sprawozdawczość i rewizja finansowa w procesie poprawy bezpieczeństwa obrotu gospodarczego, Akademia Ekonomiczna w Krakowie, red. B. Micherda, Kraków
20. Pałczyńska – Gościński R., (2005), Problematyka analizy finansowej w obradach XXVI i XXVII Kongresu EAA, w : Analiza finansowa jako narzędzie zarządzania przedsiębiorstwem, red. M. Hamrol, Akademia Ekonomiczna w Poznaniu, Poznań
21. Pałczyńska – Gościński R., Gościński K., (2004), Aktywa bilansowe jako informacja na rynku kapitałowym, red. T. Kiziukiewicz, Uniwersytet Szczeciński, Akademia Rolnicza, Szczecin

22. Public Sector Accounting and Auditing – Study Text, (1990), The Association of Accounting Technicians, BPP Publishing Ltd
23. Rowden J., (2005), Sarbanes-Oxley two years on, “World Watch”, Issue 1
24. Sarbanes-Oxley Act, Wikipedia, the free encyclopaedia.
www.en.wikipedia.org
25. SFAC 1 “ Objectives of Financial Reporting by Business Enterprises”, (2004) w: GAAP 2005, Interpretation and Application of Generally Accepted Accounting Principles, (2004), John Wiley & Sons, Inc., Hoboken, New Jersey
26. SFAC 2 „Qualitative Characteristics of Accounting Information”, (2004) w: GAAP 2005, Interpretation and Application of Generally Accepted Accounting Principles, (2004), John Wiley & Sons, Inc., Hoboken, New Jersey
27. Skoczylas W., (2005), Potrzeba i kierunki rozszerzania zakresu sprawozdawczości finansowej, w: Sprawozdawczość i rewizja finansowa w procesie poprawy bezpieczeństwa obrotu gospodarczego, red. B. Micherda, Akademia Ekonomiczna w Krakowie, Kraków
28. Summary of Sarbanes-Oxley Act of 2002 (www.aicpa.org)
29. Świdorska M., Świdorska G. K., (2005), Oczekiwania inwestorów a zakres informacji ujawnianej w raporcie rocznym, w: Sprawozdawczość i rewizja finansowa w procesie poprawy bezpieczeństwa obrotu gospodarczego, Akademia Ekonomiczna w Krakowie, red. B. Micherda, Kraków
30. Tamowicz P., Dzierżanowski M., Popławski W., (2003), Rynek standardów ładu korporacyjnego, „Gazeta Bankowa” nr 11
31. Thomas A., (2005), Are investors kept informed?, “World Watch” Issue 1
32. Winiarska K., (2005), Audyt wewnętrzny jako element corporate governance, w: Standardy edukacyjne rachunkowości – praktyka i stan badań, red.: Kardasz A, Prace Naukowe Akademii Ekonomicznej im. Oskara Langego we Wrocławiu nr 1079, Wrocław
33. “Założenia koncepcyjne sporządzania i prezentacji sprawozdań finansowych”, (2004), w: Międzynarodowe Standardy Sprawozdawczości Finansowej (MSSF) 2004, SKwP, Warszawa

Streszczenie

Podstawowym celem sprawozdań finansowych jest dostarczanie rzetelnych i wiarygodnych informacji użytecznych szerokiemu kręgu odbiorców, a w szczególności akcjonariuszom. Interesariusze zewnętrzni, jako że nie mają dostępu do wewnętrznych danych o działalności jednostki, informacji tych poszukują w publikowanych raportach rocznych i okresowych. Wysoka jakość i rzetelność systemu raportowania stanowi nie tylko podstawę bezpieczeństwa obrotu gospodarczego, ale wpływa także na zwiększenie wiarygodności i lepsze postrzeganie spółki przez otoczenie. W niniejszym artykule omówiono podstawowe czynniki stanowiące zagrożenie dla rzetelności i wiarygodności sprawozdań finansowych oraz wskazano główne drogi zwiększenia przydatności decyzyjnej publikowanych raportów. Osobny rozdział poświęcono zagadnieniom corporate

governance i kontroli wewnętrznej, jako jednym z ważniejszych sposobów doskonalenia systemów ochrony interesariuszy, zwłaszcza inwestorów.

How range and quality of reporting to investors creates the stockholders' wealth (Summary)

The basic aim of financial reporting is delivering reliable and credible information useful for the wide range of recipients, in peculiarity stockholders. External stakeholders, as they have no access to internal data about activity of the company, they seek information in published year to year and periodical reports. The high quality and reliability of the reporting system is not only basis of safety of economic turn, but it also influences the enlargement of the credibility and the better perception of the company by surroundings. In this article the basic factors making up threat for reliability and credibility of the financial reporting as well as the main ways of enlargement of decision usefulness are presented. Separate chapter was dedicated to corporate governance and internal control, as they are very important ways of improvement systems of stakeholders protection, especially investors.